

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת ארז מלול

פ/25/2605

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – עידוד הנגשה להשכלה גבוהה), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 15 בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח–1958¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 15 –

(1) האמור בו יסומן "א)", ובו, אחרי "לרבות קביעת תכנית מחקר והוראה" יבוא "ימי הלימודים ומתכונתם, תנאי הקבלה,";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(ב) מוסד מוכר יהיה רשאי להפעיל כל תכנית לימודים בהפרדה מגדרית, ובלבד שהתקיימו כל אלה :

(1) קיומה של הפרדה מגדרית בתכנית הלימודים תעודד שילוב במוסדות להשכלה גבוהה של אוכלוסיות שהן בעלות נגישות מוגבלת להשכלה גבוהה, מסיבות תרבותיות ;

(2) תובטח גישה שוויונית לתכנית לשני המינים, ובכלל זה, לעניין סגל המורים שיהיה בעל הכשרה ברמה זהה, וכן מבנים וציוד מאותה איכות, והכל באופן המאפשר לימוד של קורסים זהים או קורסים שווי ערך ;

(3) לא ייפגע מעמד הסגל האקדמי במוסד כתוצאה מקיום הפרדה כאמור."

דברי הסבר

במשך עשרות שנים נמנעו אוכלוסיות שונות מלהיכנס אל שערי האקדמיה, מטעמים תרבותיים ואחרים. הצעת חוק זו נועדה לעודד אוכלוסיות מהפריפריה הגיאוגרפית והחברתית להשתלב בעולם האקדמיה והתעסוקה. תפיסה זו עולה בקנה אחד עם המדיניות הממשלתית להנגיש את עולם ההשכלה והתעסוקה לאוכלוסיות מהפריפריה.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

כך למשל, נקבע בנייר עמדה של הוועד הציבורי לשוויון והנגשת ההשכלה הגבוהה (ועד שהוקם ביוזמת התאחדות הסטודנטים בישראל, בהשתתפות אנשי אקדמיה ואנשי ציבור), בנושא נגישות למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל: "יש לפעול להרחבת ההנגשה להשכלה הגבוהה ולהגברת השוויון בעניין זה לכל מגזרי האוכלוסייה. המדיניות המקובלת בעולם המערבי היא לפעול להגדלת המשתתפים בהשכלה הגבוהה לרמה של 70-80 אחוזים מכל שנתון. הוועד הציבורי בדעה שיש לשאוף לכך גם בישראל כדי לשמר את יכולת התחרות של ישראל, להישאר בחזית פיתוח ההון האנושי בעולם ולקדם את השוויון החברתי והמוביליות בישראל".

מטרתה של הצעת החוק היא להתמודד עם האתגר הלאומי והחברתי של הנגשת ההשכלה הגבוהה לכלל האוכלוסייה, ובכלל זה הנגשתה לקבוצות אוכלוסייה מיוחדות שברוב המקרים אינן לוקחות חלק במערכת ההשכלה הגבוהה כגון האוכלוסייה הערבית, האוכלוסייה החרדית ואוכלוסיות הנמנות עם מעמד חברתי-כלכלי נמוך.

מוצע להוסיף להוראה העוסקת בחופש הפעולה האקדמי והמינהלי הניתן למוסד מוכר והמעוגנת בסעיף 15 לחוק, גם את סמכות המוסד לקבוע את ימי הלימוד ומתכונת הלימודים וכן את תנאי הקבלה למוסד בכל תכנית לפי העניין.

עוד מוצע לקבוע כי למוסד מוכר תינתן הסמכות, במסגרת החופש האקדמי, להפעיל תכניות לימודים בהפרדה מגדרית בתנאים המפורטים בהצעת החוק. תנאים אלו מבקשים לוודא כי הפעלת התכנית בהפרדה מגדרית היא הכרח תרבותי וכן כי נשמר השוויון בין המינים בהפעלת התוכניות וכי לא תיגרם פגיעה לסגל האקדמי במוסד.

האפשרות לבצע הפרדה מגדרית במוסדות חינוך מעוגנת באמנה נגד הפליה בחינוך (כתבי אמנה 12, 565), הקובעת בסעיף 2 כי: "מקום שהמדינה מתירה, לא יהיו רואים את המצבים הבאים כמהווים אפליה במשמעות סעיף 1 לאמנה זו – הקמה או אחזקה של מערכות חינוך או מוסדות חינוך נפרדים לתלמידים ותלמידות, אם מערכות או מוסדות אלה מבטיחים גישה שוות ערך לחינוך, מספקים סגל מורים בעל הכשרה מאותה רמה וכן מבנים וציוד לבתי ספר מאותה איכות ומאפשרים ללמוד אותם קורסים או קורסים שווי ערך".

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת מיכאל מלכיאלי (פ/23/24).

הצעת החוק זהה לפ/23/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ו' באדר התשפ"ג (27.02.2023)